

Esitelmästä 8/14.2.1984

NÄRPIÖ, VARGBERGET *Su 32*

KIVEYKSEN KOEKAIVAUS 3.-6.8.1982

Mj

Mirja Miettinen

Vargberget

kiveyksen koekaivaus 3.-6.8.1982

Kunta: Närpiö

Kylä: Kåtnäs

Tila: RN:o 1:33

Om. Närpiön kunta

MJR 545 01 0032

Sijainti: peruskartta 1241 08 Östra Yttermark (pain. 1971)

x = 6933 30 *694 5431*

y = 524 04 *3215090*

z = n. 60 m

Tutkittu ala: n. 24 m²

Löydöt: KM 21773 (hiiltä)

Karttaliitteet: s. 6 - 10

Valokuvat: neg. nrot 57479 - 57491, s. 11 - 14 *ja 59146 - 59154, s. 15 - 17*

Diat: 7015 - 7020

Aikaisemmat tutkimukset:

Närpiön inventointi 1972 (kohde 28) Markku Torvinen.

Närpes hembygdsföreningin suorittama kartoitus 1980.

SKL no 32 (ks. myös 28)

Johdanto

Tutkimusalue sijaitsee Närpiön kunnassa Kåtnäsin kylässä, runsaat 8 km linnuntietä koilliseen Närpiön kirkosta, valtatie 8:n itäpuolella. Vargberget on runsaat 1,5 km pitkä NNE-SSW -suuntainen, ympäristöstään huomattavasti korkeammalle kohoava kallioharjanne; kallioinen länsirinne on jyrkkä ja kallioperä on siellä kaikkialla näkyvissä lähes yksinomaisena, mikä on alueella verraten harvinaista. Itärintne on loivempi ja yläosiaan lukuunottamatta irtainten maalajien, pääasiassa karkean moreenin, peittämä.

Vargbergetin kasvillisuus on kallioalueella tyypillistä heikkokasvuis-ta mänty-kanerva-puolukka -kasvillisuutta, itärinteellä metsä vaihtuu alempana ensin komeammaksi männiköksi ja alempana kuusivaltaiseksi met-säksi, jossa on verraten rikas aluskasvillisuus. Tutkimusalueen puusto on männikköä, aluskasvillisuutena varpuja, puolukkaa, mustikkaa, kanervaa ja jonkinverran jäkäliä.

V. 1972 inventoinnissa tarkastettiin Vargbergetin eteläpäässä (inv. kohde 28) kalliolla röykkiöt, jotka olivat ennestään tiedossa. Seutu-kaavaliiton kustantaman pikainventoinnin yhteydessä ei kuitenkaan ollut mahdollista tarkastaa aluetta laajemmin. Alueen lähempi tarkas-taminen kävi ajankohtaiseksi, kun eteläosan murskaamosuunnitelmat tulivat tietoon syksyllä 1979. Tarkastus voitiin lumen vuoksi kuiten-kin suorittaa vasta keväällä 1980. Tällöin Närpes Hembygdsförening suoritti myös omatoimisesti röykkiöiden ja niitä muistuttavien muodos-tumien ylimalkaisen kartoituksen (karttaliite s. 7). Tarkastukses-sa todettiin lisää kalliolla olevia röykkiöitä sekä kallioalueen alapuolella itärinteessä ja jonkinverran myös pohjoispäässä olevia, selvästi erottuvia, matalia röykkiöitä. Näiden ohella on itärinteel-lä epälukuinen määrä matalia, kasvillisuuden vahvasti peittämiä röyk-kiöitä muistuttavia muodostumia. Niistä osa saattaa olla luontaisia, sillä itärintne on luonnostaankin kivistä. Yksittäisten muodostumien alkuperän ratkaiseminen ei kuitenkaan ole mahdollista pelkän pinnal-

lisen tarkastelun avulla. Esim. Petolahdella ja Pirttikylässä suoritetuissa kaivauksissa on todettu, että tällainen päältä katsoen epämääräinen kasvillisuuden peittämä muodostuma saattaa kätkeä sisäänsä selvärakenteisen matalan röykkiön.

Tutkimukset 1982

Vaasan kesäyliopiston ohjelmaan kuului v. 1982 arkeologian kurssi Närpiössä. Kurssin tarkoituksena oli mm. selvittää alustavasti Vargbergetin itärinteellä olevien matalien, röykkiötä muistuttavien muodostumien luonnetta ja alkuperää. Kurssi pidettiin 3.-6.8. välisenä aikana ja osanottajia oli 5-7 henkeä Närpiöstä. Tutkimuskohdeksi valittiin kunnan maalla, urheilumajalta etelään, lähellä tilanrajaa sijaitsevista muodostumista kaksi vierekkäin olevaa (nrot 4 ja 5). Päältä katsoen paikalla oli epämääräistä luontaista kivikkoa pitkin rinnettä, jolla siellä täällä on matalia röykkiöitä muistuttavia kohoumia. Verrattain vahva varpu- ja sammalkasvillisuus peittää pääosan maanpintaa. Kohoumien kohdalla erottuu joitain suurempia kiviä (ks. kuvat). Koska kurssin käytettävissä oli vain vähän aikaa ja osanottajiakin vain muutamia, valittiin kohteeksi em. kaksi pientä muodostumaa.

Kaivaus aloitettiin vetämällä kivikon yli havaitussa pituussuunnassa linja, joka merkittiin 1 m paaluväleihin. Eteläisemmän kiveyksen (nro 4) kohdalle tehtiin kohtisuora poikkilinja, ja samanlainen tehtiin 4 m:n päähän toisen kiveyksen (5) poikki. Linjat vaaittiin, jonka jälkeen turve ja pintakasvillisuus poistettiin, ensin n. 4,5 x 3,5 alalta linjan eteläosasta kiveyksen 4 ympäriltä. Tämän jälkeen vaaittiin profiililinjat A-B ja C-D 20 cm:n välein, ja niiden perusteella tehtiin pintaprofiilit (ks. kartta s. 10).

Pintakasvillisuuden alta paljastui koko alueen kattava, verrattain

pienistä ja pääasiassa sekakokoisista kivistä muodostunut luonnonkivikko, jonka pinnalla olivat muutamat suuremmat, päällepäin näkyneen kiveyksen muodostaneet kivet. Mitään rakenteita, tarkoituksellista sijoittelua tai löytöjä ei kiveyksestä tai sen alaisesta kivikosta tullut. Kivikko oli lähes puhdas, ts. maata ei kivien välissä juuri ollut lukuunottamatta pinnalta valunutta vähäistä määrää kariketta. Talteen otetut hiilinäytteet ovat luultavasti kivikkoon aikojen kuluessa joutuneita metsäpalojen jäännöksiä.

Samanlaiset havainnot voitiin tehdä myös kiveyksen 5 ympäriltä paljastetulla alueella. Täällä vaaittiin profiililinja E-F. Luontaiseen kivikkoon kaivettiin muutamia kuoppia kivikon syvyyden toteamiseksi. Keskimääräinen vahvuus paikalla näyttää olevan n. 50 cm; paikoin jo 30 cm:n syvyydellä alkoi kivien joukossa olla hiekkaa ja hiesua. Kivikko muuttuu syvemmällä vähitellen moreeniksi.

Kiintopiste

Kaivauksen kiintopisteenä käytettiin eteläisen tilanrajan vierellä olevaa isoa kiveä, jonka vierellä (länsipuolella) on matala röykkiö. Kiven koilliskulmaan hakattiin rengas kiintopisteen merkiksi. Koska aikaa oli käytettävissä vähän, sovittiin, että Närpes Hembygdsförening huolehtii myöhemmin paikallisten vaaitustaitoisten kanssa pisteen absoluuttisen korkeuden määrittämisestä. Peruskartan mukaan paikka on n. 60 m ymp.

Yhteenveto

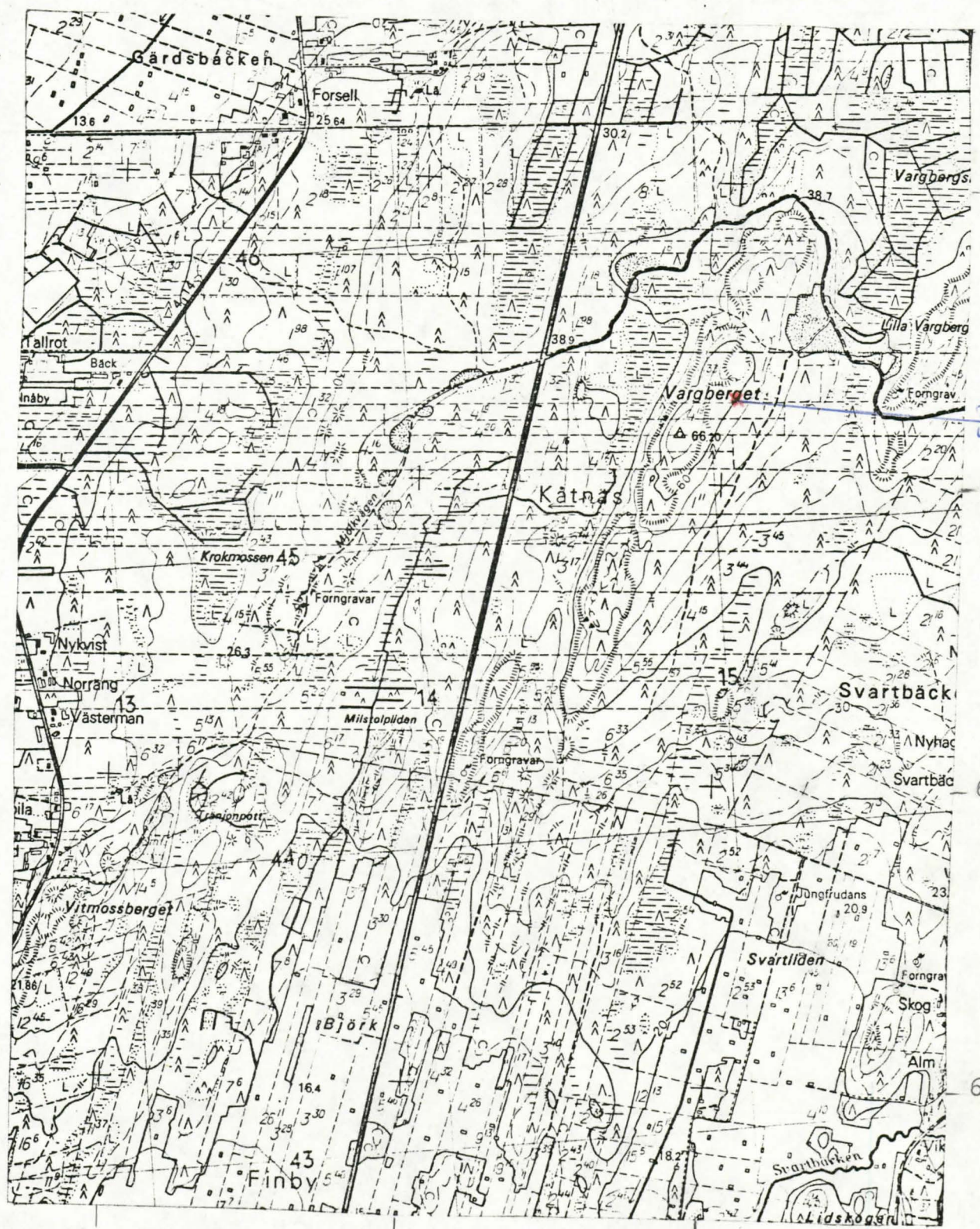
Vargbergetillä suoritetun pienialaisen tutkimuksen kohteena olleet kaksi kiveystä eivät kaivaushavaintojen perusteella ole ihmisen tarkoituksellisesti rakentamia röykkiöitä, vaan selvästikin paikalla olevaan luontaiseen kivikkoon kuuluvia muodostumia. Tulosten perusteella ei kuitenkaan ole syytä tehdä liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä Vargbergetin itärinteen muiden vastaavanlaisten muodostelmien suhteen. Yleisesti todettakoon kuitenkin, että osa Närpes Hembygdsföreningin tekemälle kartalle merkityistä röykkiöistä itärinteellä on luontaista, muinaiseen rantakivikkoon kuuluvia muodostelmia. Tilannetta mutkistaa se, että rinteellä on myös selvästi erotettavia matalia röykkiöitä, joista eräissä on myös punaisia hiekkakivilaattoja näkyvissä.

Helsingissä 14.3.1983

Mirja Miettinen

MM/as

ote peruskartasta 1241 08 ÖSTRA YTTERMARK (1971)

6934

6933

6932

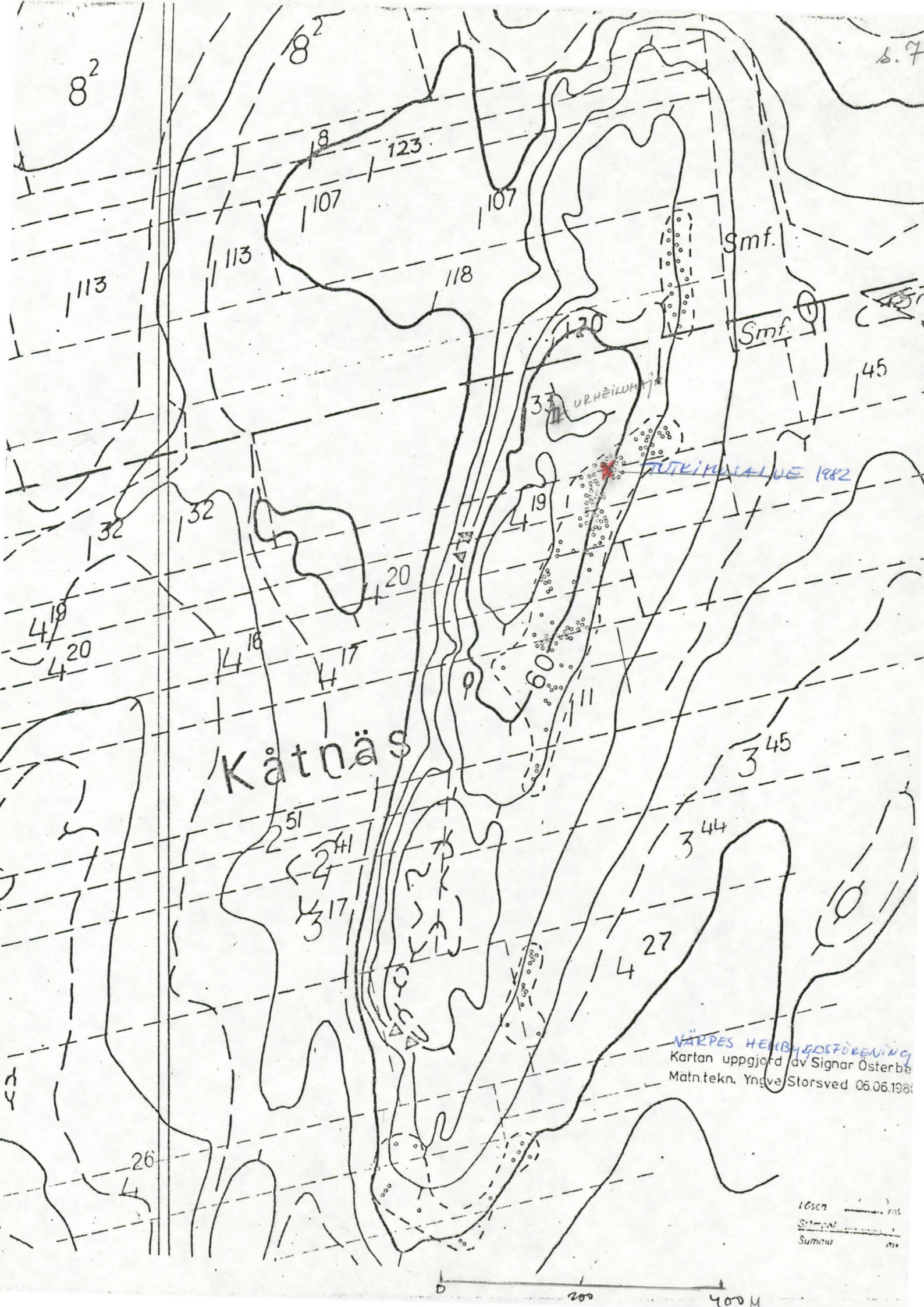
6931

522

523

524

TUKIUS-KOHDE 1882

Kåtnäs

Smf.

Smf.

URHEILDNING
TUTKINNAJUE 1982

VÄRPES HEMBYGGSFÖRENING
Kartan uppgjord av Signar Österbø
Matn.tekn. Yngve Storsved 06.06.1982

100m
Stämpel
Summa

0 200 400 M

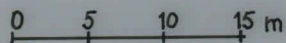
NÄRPIÖ, VARGBERGET

Mirja Miettinen 1982

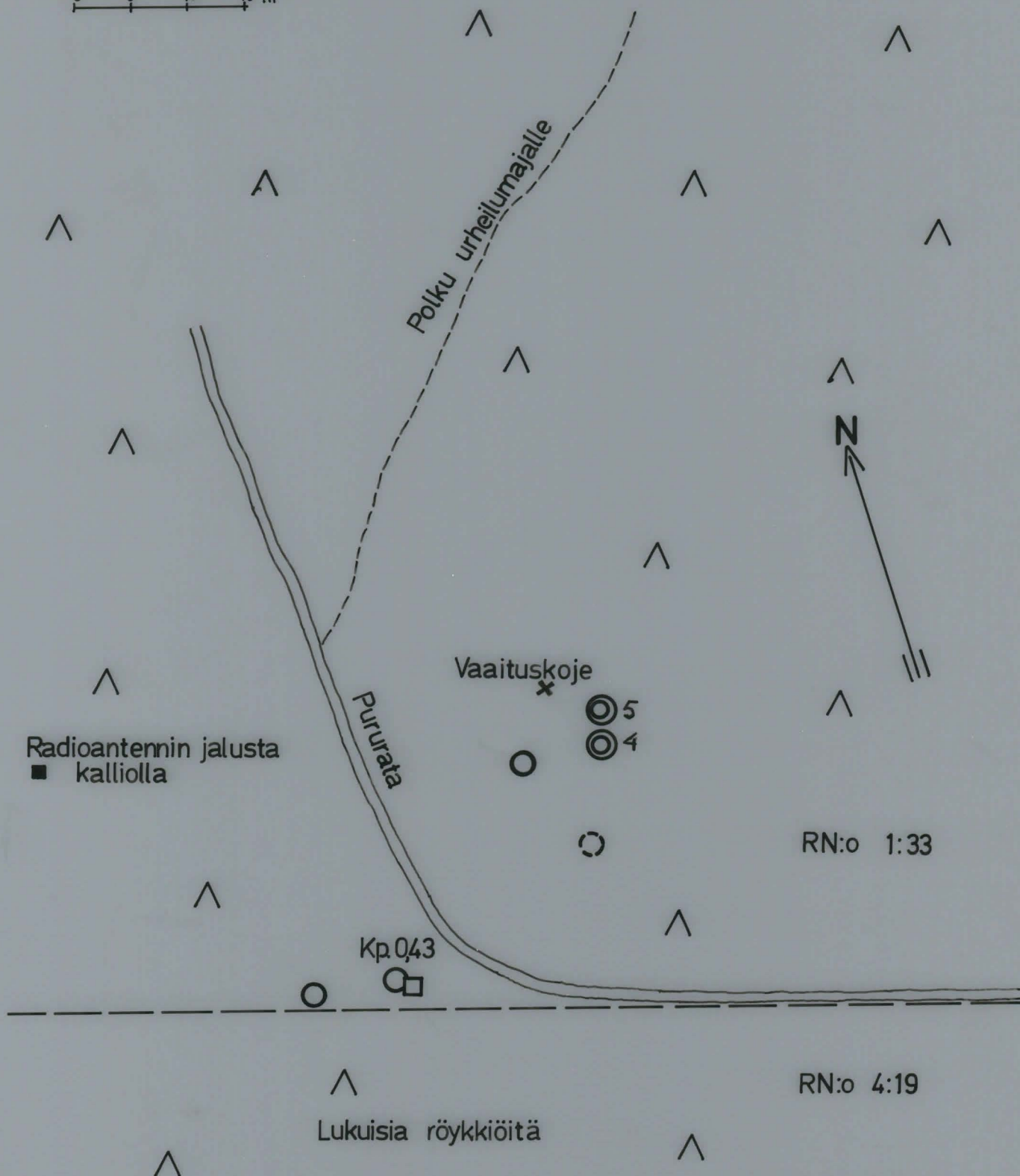
Yleiskartta

1:500

Kp. 0,43 =

- ⊙ Tutkittu röykkiö
- Röykkiö
- Iso kivi

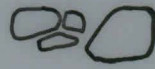
NÄRPIÖ, VARGBERGET

Mirja Miettinen 1982

Pintavaaitukset ja tasokartta

1:50

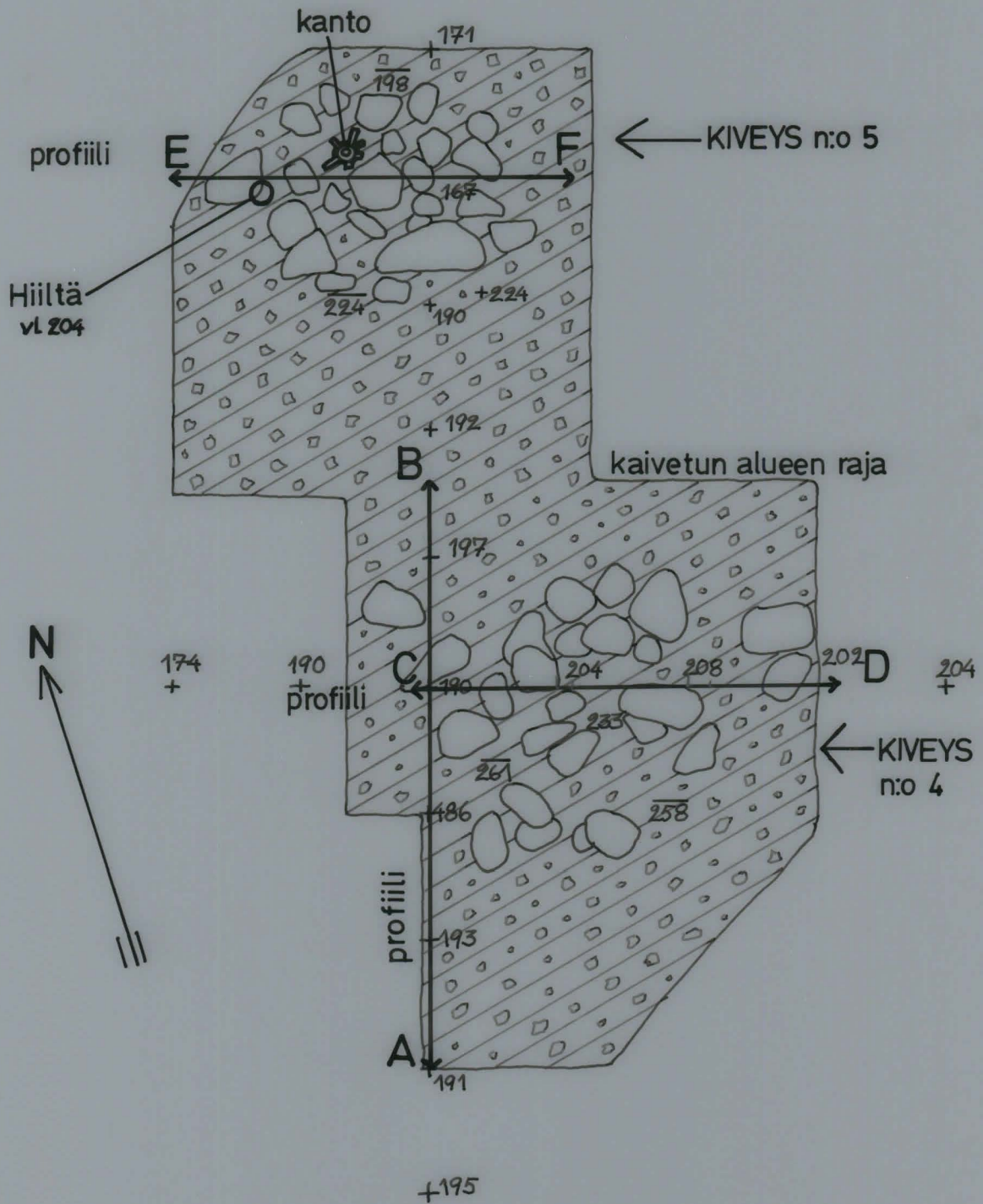
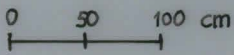
Kp. 0,43 =

Luont.kivikosta erottuvat suuremmat kivet

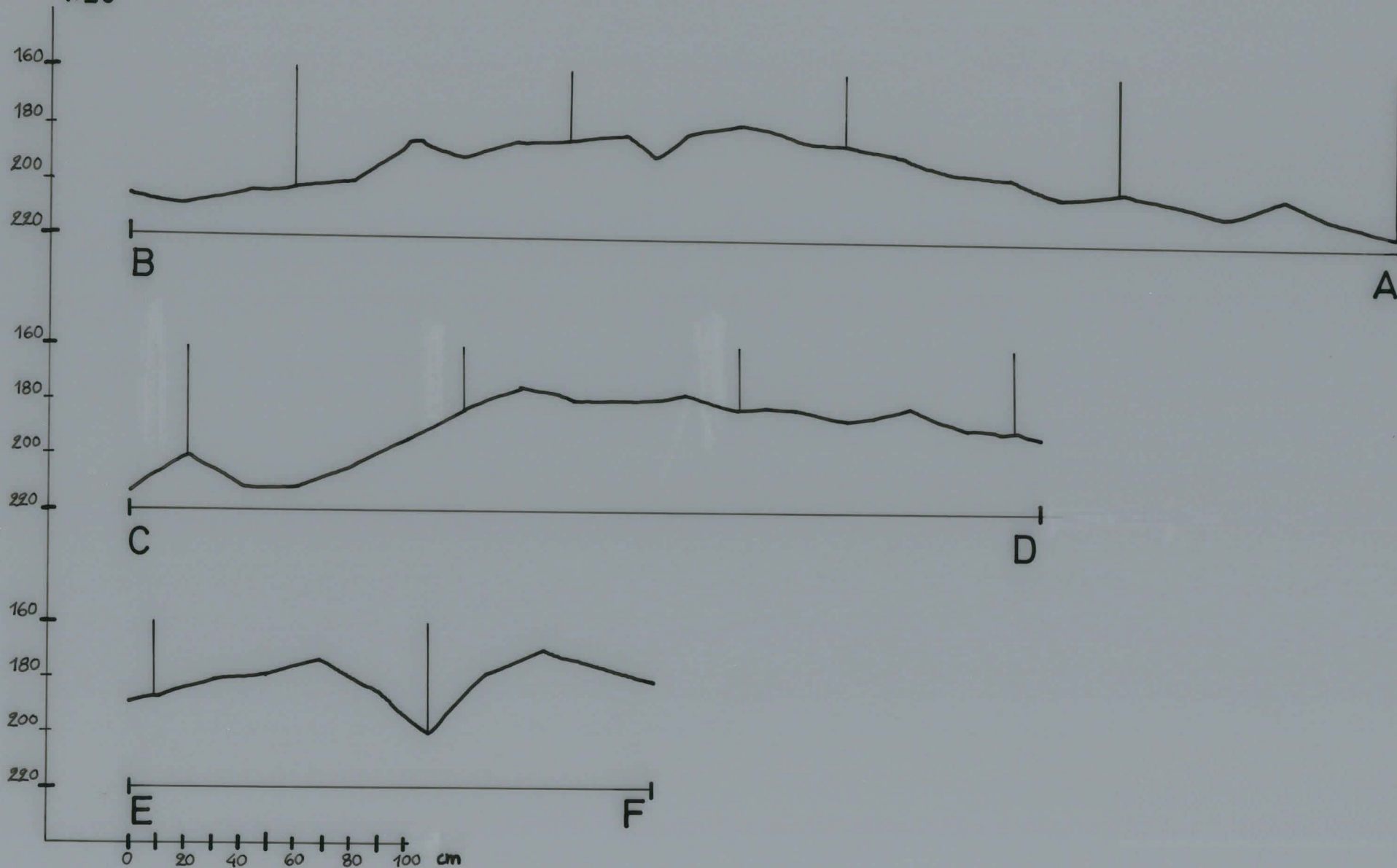
Luontainen kivikko

10
NÄRPIÖ, VARGBERGET

Mirja Miettinen 1982

Pintaprofiilit
1:20

57479

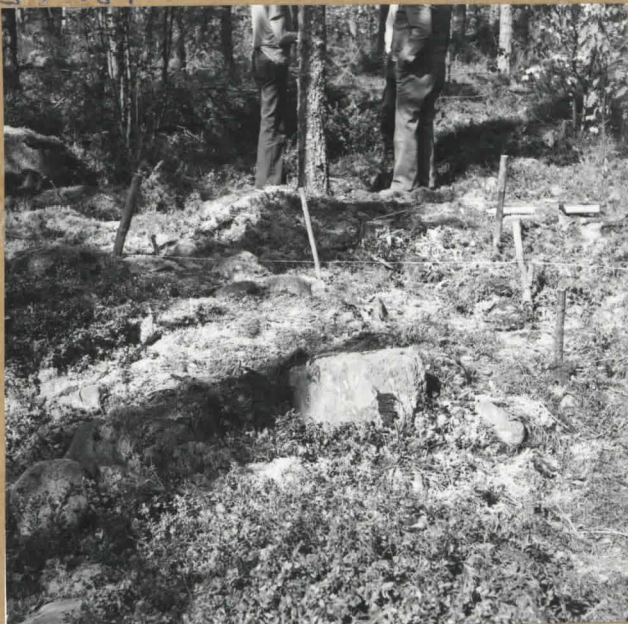
KIVEYS NO 4,
NE:STA

57480

KIVEYS NO 4,
NE:sta

57481

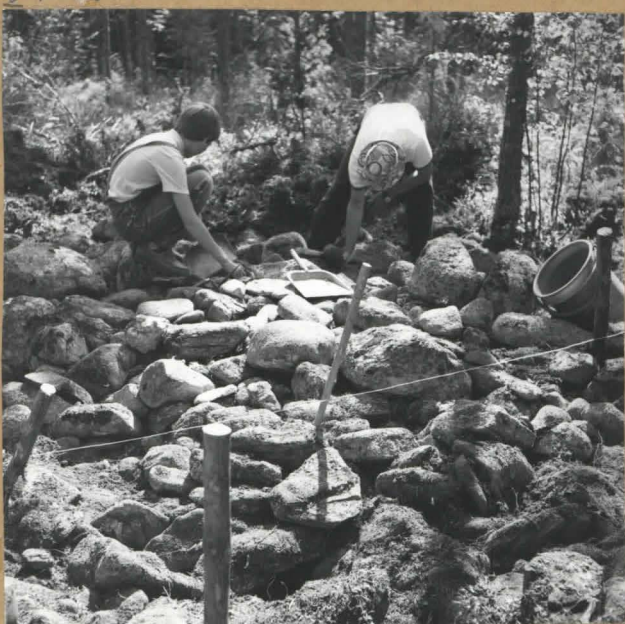
KIVEYS NO 5
S:sta

57482

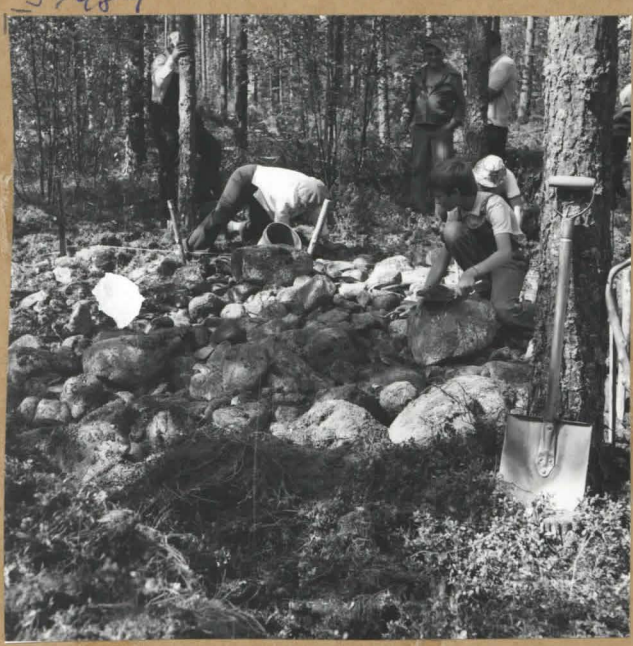
KIVEYS N:04
Nista

57483

KIVEYS U:04
NW-ist

57484

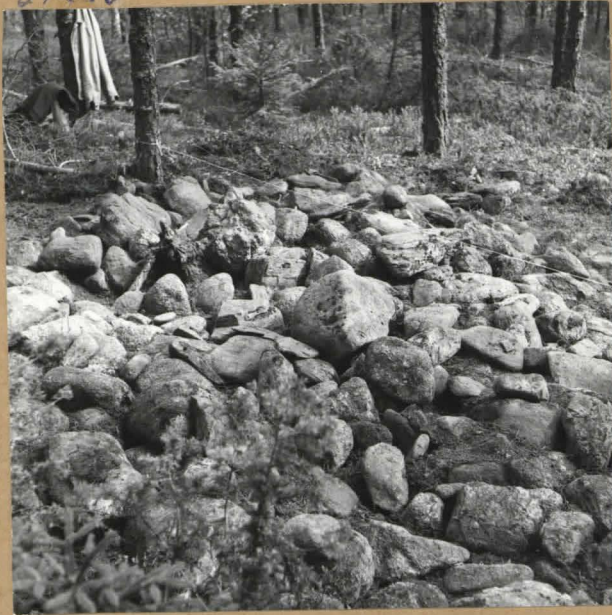
KIVEYSTÄ NED 4
NE-ist

57485

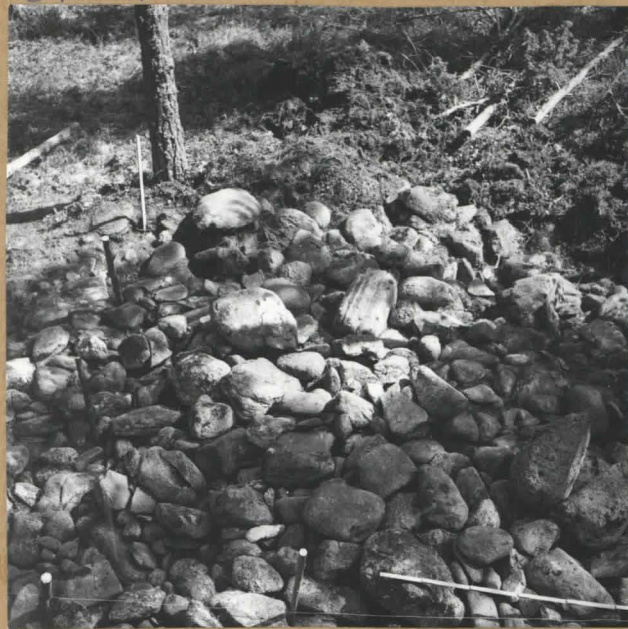
KIVEYSTÄ N=05
Eistä
(PUUSTA)

57486

N=05
SW 20%

57487

N:05
Sistä
(PUUSTIA)

57488

57490

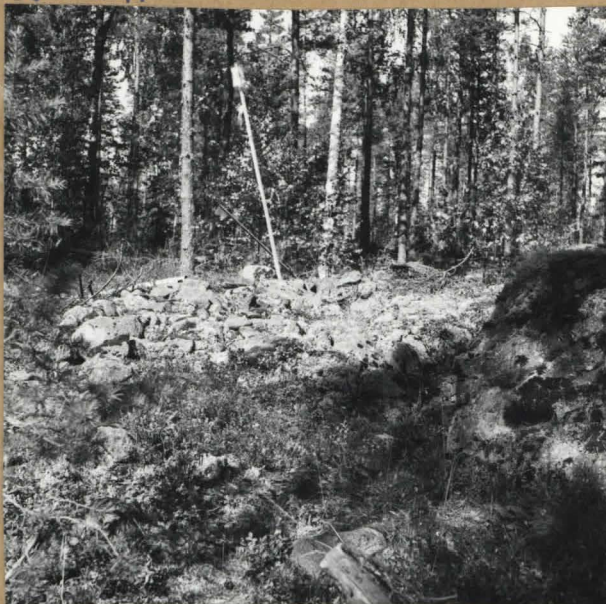

RÖYKKIÖITÄ VARGBERGETIN ITÄPINTEELLÄ
URHEILUMAJALTA ETELÄÄN

57489

57491

NÄRPIÖ, VARGBERGET

SKL 32

59146

59147

59148

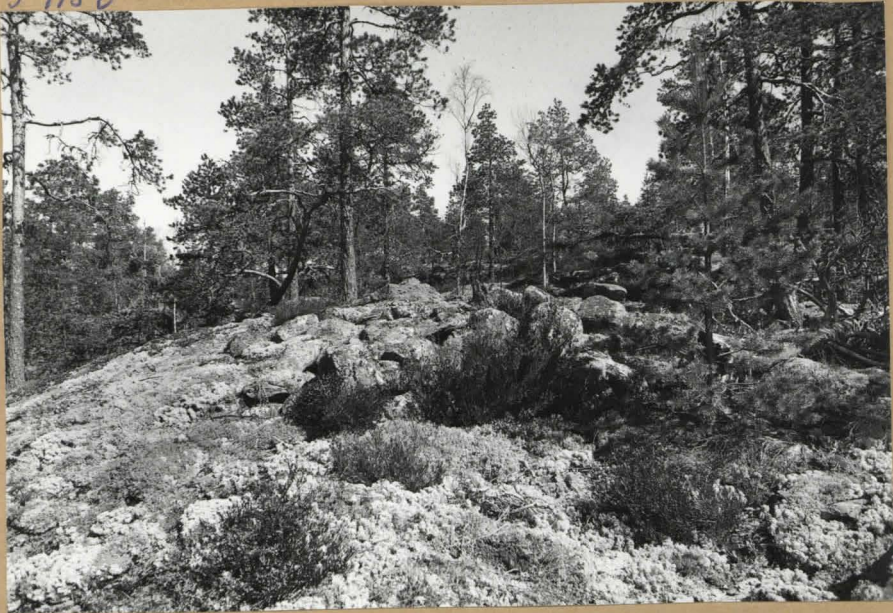

59149

NÄRPIÖ VARGBERGET
SKL 28 j 32

59150

59151

W. L. L. 20 80

59152

8.17
NÄRPIÖ VARGBERGET
SKL 28 ja 32

59153

59154

Olavi Huuska 1980